“L’escultura al servei de la idea d’Estat: això és Roma”

Entrevista al professor Thomas Gregor Schattner

“L’escultura al servei de la idea d’Estat: això és Roma”

El professor Schattner és professor extraordinari de la Universitat Justus-Liebig i director científic de l’Institut Arqueològic Alemany de Madrid. Va ser el conferenciant principal del seminari internacional “Escultura romana de la península Ibèrica” celebrat a l’ICAC entre el 19 i el 21 d’abril.

Què ens diu l’escultura de la història de Roma?

En la utilització d’imatges, i l’escultura és sobretot això, Roma va arribar a extrems a què no s’havia arribat mai, almenys en les altres cultures que coneixem de l’antiguitat. Roma fa servir les imatges, les transforma i les posa al servei d’una idea.

A l servei del poder?

Al servei del concepte d'Estat que té Roma sobretot a partir d'època imperial. Roma probablement es funda al segle VIII aC i es desenvolupa durant 500 anys, durant els quals no produeix obres d'art.

Quan comença a fer art, doncs?

Amb el temps i d'una manera més aviat maldestra i quasi sense voler, Roma es comença a ficar en guerres i les guanya totes. De cop i volta és mestressa de tot Itàlia! Estem en les anomenades guerres púniques, guerres mundials de l'època. I Roma guanya perquè té una línia molt clara de guanyar i expandir-se. Però fins llavors produïa de tot menys art: lleis, ciutats, sistemes de comunicació…

Què fa néixer l'art romà al segle III aC?

Com a conseqüència de totes aquelles batalles, el botí de Roma no és solament or i plata, sinó també estàtues. No una ni dues: centenars! Són estàtues de les ciutats gregues del sud. A Grècia l'estàtua té importància en la vida quotidiana i en la vida de la ciutat. Es col·loquen en places, santuaris, llocs públics. Una ciutat grega no és pensable sense estàtues, que creen presència de les figures que representen: divinitats o persones.

Roma les va saber apreciar.

El mer fet que Roma no les faci malbé i se les endugui mostra l'interès que de sobte els desperten aquestes estàtues!

Però com s'explica aquest interès sobtat?

Del fet que Roma es compara amb Grècia i s'hi emmilla. Grècia havia aconseguit una fita intel·lectual i artística de la qual Roma encara n'estava a moltíssima distància. Roma era l'espasa, però no el cap. Grècia "parlava" amb Roma a través de les estàtues. Les estàtues gregues, però, no tenen càrrega política.

En canvi a Roma ja neixen amb vocació política!

Exacte. Roma s'apodera de totes aquestes estàtues gregues i les posa en el millors llocs de la ciutat. El mateix fòrum n'és ple! La intel·lectualitat romana els segles II-I aC es caracteritza per aquesta fam per les estàtues. Ciceró, per exemple, s'escriu amb el seu amic Àtic i li pregunta quines estàtues ha de posar a la vil·la que s'acaba de comprar. Això era

motiu de preocupació! Val a dir que en aquell moment ja hi ha a Roma força gent amb diners i es pagaven fortunes per obres d'art, sobretot per estàtues.

Devia ser una forma de mostrar estatus.

Sí, i també una forma de dir que la intel·lectualitat que comporten aquelles estàtues l'havien entès. Eren peces importades, de la mateixa manera que Roma també importava professors i artistes grecs. Les formes de les noves estàtues ja romanes són perfectament gregues però amb diferències.

Què diferencia una estàtua romana d'una de grega?

Roma importa Atenes al cent per cent, s'apodera dels corrents estètics grecs però els transforma. El producte final continua sent una estàtua però, ara sí, carregada amb l'element polític i el religiós. En l'estatuària grega aquests dos elements estaven més aviat dividits.

Cap altra diferència?

I hi ha un altre element innovador: l'estàtua ha de tenir un enquadrament arquitectònic, no val per ella mateixa. A Roma no es posa en una plaça i ja està, sinó que necessita un enquadrament arquitectònic. I l'altre element diferenciador és l'eclecticisme. En una mateixa peça s'hi ajunten influències de diverses èpoques, com l'etrusca.

Quina aportació fa l'escultura romana en la història de l'art?

Els romans s'inventen l'estàtua amb la seva càrrega politicoreligiosa al servei de la política. D'una manera clara i descarada! L'escultura com a transportadora del missatge, al servei de la idea: això és Roma!

Quin és aquest missatge que vehicula l'escultura?

Sol ser de pau i tranquil·litat (la *pax romana*), l'emperador com a figura clau, presumir de la civilització que ha aportat Roma… Missatges que havien d'arribar a tothom, almenys a un nivell superficial.

Entrevista feta a l'abril del 2010

per Carme Badia i Puig